

Munkácsi Utca

A kép 1934-ben vagy 1935-ben készült Munkácson, ekkor volt Spira Lázár lányának, Spira Ruhlénak az esküvője [1933-ban volt az esküvő. -- A szerk.]. Ez a Munkácsy Mihály utca. Még nem érkezett meg a tömeg, még csak a díszkaput fényképezték le. 'Buriha bu' -- azaz Isten hozott [Baruch habaa. -- A szerk], olvasható a díszkapun, hiszen várják a vőlegényt. Itt az utcában lakott, egy kicsit odébb a munkácsi rabbi, Spira Lázár. Spira rabbi nagyon híres főrabbi volt, Munkácson élt. A képen látható házak még ma is állnak Munkácson. Ott voltam az esküvőn, nyolc napig tartott, nyolc napig etettek, itattak mindenkit. A vőlegény egy Rabinovits nevezetű ember volt [Rabbi Baruch Rabinovits (Rabinowitz) (1913/4 (?) -- 1999) volt Spira Lázár egyetlen lányának, Frima Chája Rivkának a férje. 1944-ig volt Munkács főrabbi. Kárpátalja elfoglalása után nem kapta meg a magyar állampolgárságot (bár Munkácsra költözése óta rendelkezett cseh papírokkal), és 1941-ben kitelepítették Lengyelországba (Jagolnicében élt, ahol a nagyapja valaha rabbi volt). Később beengedték Magyarországra, de Munkácsra nem térhetett vissza. Budapestre utazott a családjával, innen pedig Palesztinába távozott (Bacscai Sándor: A Spirák története, avagy egy galíciai rabbidinasztia Magyarországon, www.szombat.com/archivum/regi/h9704b.htm - 21k). -- A szerk.], a fia most is New Yorkban, Brooklynban a munkácsi zsidó hitközségnek a főrabbi [Reb Moshe Leib Rabinovich; a másik fia is Brooklynban él, szintén egy körzet rabbi. -- A szerk.]. Sokat jár ide, minden évben legalább kétszer, háromszor. A két unokájának a bár micvóját itt rendezte, Munkácson. Spira rabbit személyesen ismertem, jártunk hozzá szombaton. Mi nem oda, hozzá jártunk imádkozni, mert mi a nagytemplomba jártunk, de utána hozzá is el szoktunk menni. Nem csak az ortodoxok jártak hozzá, mindenki járt, de főképp az ortodoxok. Spiránál szombatonként előbb volt az ima, és utána volt az ebéd. Nem mindenki ebédelt nála, csak a közeli rokonai és egész közeli barátai. De az volt a nagy érdem, ha valaki a Spira rabbitól kapott egy kis darabkát -- úgy hívták, hogy sirájim. Én is volt, hogy kaptam. Nehéz volt, mert mindenki tolakodott, hogy a rabbi adjon neki egy darab kenyeret vagy egy darab húst vagy valamit. Mindenki, felnőttek, gyerekek egyaránt. Az nagy becs volt, a Spira rabbitól sirájimot kapni! Spira rabbi tartott rövid beszédeket aktuális témákról. És a Tóra magyarázatát olvasta minden szombaton. Volt egy jesivája, ahol csak zsidó dolgokat tanultak, onnan is rengeteg rabbi került ki. Párszor hallgattam

Spira beszédét, nagyon jól beszélt, tehetséggel, jó rétor, jó előadó volt. Nagy tudós is volt. Ismerték rengetegen. Vele számolt mindenki, nem csak a zsidók, hanem a cseh kormány elnöke, Beneš is. Ha eljött ide Munkácsra, mindig fölkereste Spirát. Persze nem sokszor volt itt, de mikor eljött, akkor mindig fölkereste. Sőt, van egy ilyen történet, nem tudom, hogy igaz, vagy nem igaz, az újságok írták, hogy eljött Beneš Munkácsra, és a város nagy nevezetességei összegyűltek. Beneš mindenkiel kezet fogott, és ott állt Spira is. Spira megkérdezte: 'Te ki vagy?' 'Ja, bocsánat, Beneš vagyok, a cseh külügyminiszter!' 'Én Spira rabbi vagyok.' Ez állítólag igaz volt. Spirának volt egy saját pártja, szavazásokon sokan arra szavaztak. Az én apukám nem szavazott rá soha. De Spira főképpen a csehországi Agrárpártot támogatta. Mert az Agrárpárt inkább jobboldali vallásos volt. Spira rabbi 1937-ben halt meg, a temetése június huszonkettedikén volt. Ott voltam a temetésen [Spira rabbi 1937. május 12-én vagy 13-án halt meg, a temetése május 13-án volt. -- A szerk.], családotul mentünk. Gyerek voltam akkor, tizenöt éves. Nagyon sok ember volt, ezren voltak, Párizsból, Londonból, mindenhonnan! A temetés olyan volt, mint egy temetés, részletekre nem emlékszem. Volt egy kis tolakodás, de egyébként semmi különleges. Végigvonult a nagy tömeg a városon, kézben vitték a koporsót.